

УДК 340.12

ЕВОЛЮЦІЯ ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ ПЛАТОНА АФІНСЬКОГО НА ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

С. Меленко

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, 58012 Чернівці, Україна
e-mail: melenko@bigmir.net*

У статті аналізуються погляди Платона Афініського на форми державного правління, які він виклав спочатку в діалозі «Держава», а згодом у творі «Політик» та їх еволюція. Також досліджуються сформульовані філософом причини переходу від однієї форми державного правління до іншої.

Ключові слова: Платон, справедливість, форма державного правління, ідеальна держава, тимократія, олігархія, демократія, тиранія, царська влада, аристократія.

Видатною фігурою у пантеоні давньогрецьких філософів, що досліджували проблемні питання формування та діяльності державних інститутів, є Платон Афініський (427–347 роки до н.е.).

Розробляючи концепцію ідеально-правильної держави, мислитель виклав власне бачення існуючих на той час форм державного правління та проаналізував не тільки причини переходу від одного виду до іншого, але і періодичність цього явища. Основоположною ідеєю, яка червоною ниткою проходить через усю його творчість, присвячену проблематиці дослідження державно-правових явищ, є феномен справедливості, досягнення якого він визначає основною метою процесу існування та розвитку ідеальної держави.

Дослідженням творчості Платона Афініського займався цілий ряд видатних вчених-філософів, правознавців, політологів. У статті використані твори М.Я. Грота [4], С.В. Пролеєва [13], К. Форлендера [19], Е.Д. Фролова [20], В.С. Нерсисянца [9], М.Н. Разумовича [15], Б. Рассела [16], В.В. Соколова [17], С.Я. Лурье [7], В.Ф. Асмуса [3], М.С. Трубедького [18], А.Ф. Лосева [6], А.А. Тахо-Годі [6] та ін.

Метою статті є дослідження еволюції поглядів Платона Афініського на форми державного правління.

Широкомасштабне дослідження проблематики державотворення Платон починає з аналізу поняття «справедливість». Ця обставина не видається дивною та алогічною у силу того, що мислитель будував свої погляди на основі створеної піфагорійцями [5, с. 655–656; 13, с. 325; 4, с. 173] пізнавально-ціннісної платформи, у змісті якої саме справедливість відігравала основоутворюючу роль у процесі формування та розвитку держави.

Філософ вказує, що справедливість не визначається говорінням правди і поверненням боргу (Держава, 331d) [11, с. 83]. Повернення взятої в борг у божевільного зброї не буде справедливим, адже за допомогою цього засобу душевнохвора людина може спричинити невинуватну шкоду оточуючим індивідам. Із наведеного казусу можна вивести логічну конструкцію, яка полягає у тому, що одна несправедливість нейтралізує іншу, що фактично призводить до справедливості. Таким чином філософ логічно приходить до застосування принципу симетрії в аналізі суспільних відносин. Зокрема мислитель вказує на те,

ни належна відплата кожному індивідові за його діяння є справедливою, але не в розумінні того, що справедлива людина повинна чинити шкоду ворогам, а друзям приносити користь, а справедливим є не нанесення шкоди нікому і ні у чому (Держава, 335e) [11, с. 90]. В разі ж її нанесення обов'язково настає покарання винної в цьому особи.

Мислитель зазначав, що істинний правитель має на увазі не те, що йому до вподоби, а те, що корисне підвладному, тому, якщо б населення держави складалося тільки з хороших людей, вони би оспорювали один в одного можливість відсторонення від владних повноважень, так само як тепер оспорюють можливість владарювати. Так що будь-яка розуміюча це людина в ідеальному суспільстві, замість того, щоб піклуватися про користь іншого, бажала б, щоб інші, отримавши владні повноваження, піклувалися про неї. Тому не вірним є твердження, що справедливість це те, що корисне сильнішому (Держава, 347b-d) [11, с. 104–105]. Виходячи із зазначеного Платон проголошував, що справедливість – це добродетель та мудрість, а не справедливість – хтивість та невігластво (Держава, 350c) [11, с. 109]. Фактично Платон у даному випадку висунув твердження про те, що досягнення найвищого прояву загальної справедливості можливе лише в ідеальному суспільстві, і виходячи з цього положення розпочав роботу над визначенням основоположних начал формування державно-правового організму ідеального типу.

Взявши за основу піфагорійське вчення про симетрію, мислитель намагався зобразити ідеальну державу за допомогою антиподних порівнянь (Держава, 420c) [11, с. 189]. Виходячи із власних міркувань про те, що крайні прояви багатства та бідності негативно впливають на товаровиробників, Платон у процесі розробки концепції побудови ідеальної держави основну свою увагу концентрує на представниках середнього класу, які не піддаються руйнівному впливові як багатства, так і бідності. Обґрунтовуючи власне бачення цієї проблеми філософ наголошував на те, що багатство призводить до розкоші та лінощів, а бідність – до жорстокості та лиходійства (Держава, 422a) [11, с. 191]. Тому, на думку мислителя, наявність середнього класу й відіграє роль суспільно-консолідуючого фактора у державі. Стосовно військового суперництва, то, на думку філософа, воно можливе лише між ідеальною державою, у якій справедливість піднесена до рівня абсолюту, та діаметрально протилежним їй державним утворенням, у якому еталоном суспільних відносин виступає несправедливість. Справедлива держава не має потреби володіти будь-якими надлишковими матеріальними ресурсами і не буде шукати на власність сусідів, адже її населення є рівним у економічному та соціальному плані і не піддається проявам корисливості, наслідком чого є виникнення жаги розкоші, багатства та наживи. Виходячи з цього, ідеальній державі Платона невластиво вести загарбницькі, несправедливі війни, але вона змушена у будь-який момент дати відсіч зазіханням агресора, тобто здатна вести тільки війни справедливі. Філософ не припускав можливості виникнення військових конфліктів між державними утвореннями платонівсько-ідеального типу. Він зовсім не аналізував і можливості військового протистояння між несправедливими державами.

На зауваження щодо можливості протистояння загарбницьким намірам більших та багатших держав філософ вказував на те, що з однією (ідеальною) державою вести війну досить складно, а з двома – легко. Відкидаючи абсурдність, на перший погляд, такого твердження Платон зазначав, що вказавши на дві держави він мав на увазі одну, неідеальну, у якій ланує несправедливість.

Розвиваючи хід власних думок, мислитель говорив, що у будь-якій несправедливій державі є дві її складові частини – «держава бідних» та «держава багатих». В неідеальній державі, наголошував Платон, майже відсутній середній клас, який відіграє роль «соціального кістяка» в державі ідеальній. Тому, на думку Платона, в разі військового конфлікту, бойові дії будуть вестися з державою багатих в інтересах держави бідних, які, в свою чергу, обов'язково підтримають у цьому протистоянні платонівську державу загальної справедливості, прагнучи долучитись до її суспільно-політичних, правових, моральних, етичних та духовних цінностей. Виключивши таким чином із власних супротивників «державу бідних», Платон зауважував, що у цьому випадку «держава багатих» залишиться без підтримки широких мас населення, яке саме і могло б надати основні життєво необхідні силові та продуктивно-економічні важелі у процесі військового протистояння справедливої та несправедливої держав.

Ще один аргумент на користь ідеальної держави Платон наводив, вказуючи на те, що у неї не виникатимуть проблеми в процесі залучення на свій бік союзників під час військового протистояння навіть серед держав несправедливих. Філософ вказував, що заохотити союзників можна буде обіцянками передати їм усю військову здобич, адже в ідеальній державі не прийнято користуватись ані золотом, ані сріблом, ані іншими дорогоцінними предметами, а тому ласих до військових трофеїв союзників завжди буде достатньо.

Цікаві міркування філософа щодо проблеми розміру ідеальної держави. Розуміючи всю проблематичність процесу управління великою державою та випливаючі з цього негативні наслідки він зазначав, що державне утворення можна збільшувати до тих пір, поки воно не перестає бути єдиним (Держава, 423b) [11, с. 192]. Однак ним не наводиться, що саме слід розуміти під термінами «достатність» та «єдність», фактично надаючи державно-управлінському апарату можливість самостійного трактування вказаних філософсько-правових категорій. На наш погляд, під «достатністю» філософ вбачав необхідний мінімум територій, які містять необхідний ресурсно-економічний потенціал та військово-стратегічну базу, за рахунок яких стає можливим забезпечення нормального функціонування держави в цілому, а під «єдністю» – соціально-психологічний фактор, який об'єднує населення територій на основі спільних ідеологічних цінностей, суспільно-політичних поглядів та переконань, релігійних вірувань тощо. Не визначаючи чітких позицій щодо розміру ідеальної держави Платон наголошував на достатності її економічного базису, який нівелює небезпеку територіального розвалу держави чи зміни її форми правління у бік тиранії шляхом мінімізації впливу на населення небезпечних для держави соціально-політичних та гуманітарних подразників. Тобто, висловлюючись марксистською термінологією, Платон подбав і про економічний базис і про соціально-політичну надбудову ідеальної держави у власному їх розумінні.

Важливу роль у процесі функціонування платонівської держави філософ вбачав у обов'язковому дотриманні законності. Повага до неї повинна виховуватися з раннього віку з метою формування світоглядних цінностей та соціальної свідомості громадян країни. Адже будь-які прояви порушення закону, за уявленнями Платона, в результаті призводять до руйнації державного організму. Саме ж дотримання загальноприйнятих норм поведінки у суспільстві проявляється в елементарних речах, як то прояві поваги до старших чи дотриманні охайності зовнішнього вигляду індивіда.

У своїй праці «Держава» Платон виділяє п'ять видів державного устрою (Держава, 445d) [11, с. 221]. На нашу думку, вірніше було б говорити про п'ять форм

державного правління. Зокрема мислитель зазначав, що якщо правитель держави не буде царська влада, а якщо правителів декілька – це буде аристократія. Цінним є те, що і аристократію, і царську владу Платон об'єднував у один вид, значаючи при цьому, що не має значення – один правитель чи декілька, ця форма буде ідеальною в разі дотримання всіх необхідних умов у процесі управління державою, які були ним сформульовані. Цікавим, на наш погляд, у цьому випадку є те, що для ідеальної держави, за Платоном, не є суттєвою ознакою кількість державних посадовців, які наділяються найвищими державно-управлінськими повноваженнями, одноособовість чи колегіальність найвищого органу управління державою. Головним виступає фактор суворого дотримання найважливіших законів, виховання та освіти. Фактично Платон проголошував примат не тільки закону як форми найвищої державної цінності, але і права в цілому як цінності соціальної.

Характеризуючи власну ідеальну державу, Платон намагався розкрити її природу з допомогою елементарних категорій, вкладаючи до їх змісту сутнісні етичні характеристики. Зокрема поряд із загальноприйнятим зверненням «громадянин», він уводить нові форми, пропонуючи правителів ідеальної держави називати «спасителями» та «помічниками», фактично вказуючи на складність та безкорисливість виконання ними управлінських функцій, порівнюючи цей процес майже із самопожертвою. У той же час представників нижчих прошарків суспільства мислитель пропонує називати «платниками» та «годувальниками», тим самим акцентуючи увагу на їх основних функціях.

Об'єднавши монархію та аристократію в один вид, наділивши їх певними ідентифікаційними ознаками, Платон проголошував цю форму ідеальною, а чотири інші – поганими та хибними (Держава, 449a) [11, с. 222].

Ведучи мову про чотири хибні види держави, Платон відносив до них критсько-лакедемонський устрій, на другому місці, на переконання філософа, знаходилась менш схвальна олігархія, якій властива велика кількість негативних ознак. Ця форма, в свою чергу, стає підґрунтям виникнення протилежної їй демократії, а найгіршим видом державної влади мислитель вважав тиранію, як крайню «хворобу» держави (Держава, 544a-c) [11, с. 328].

Переходячи до детальної характеристики кожного окремого виду державної влади, Платон зазначав, що крито-лакедемонський тип, заснований на честолобстві, найбільш вдало буде називати «тимократією» або «тимархією» (Держава, 545b) [11, с. 329]. Мислитель зазначає, що даний вид державного управління з'являється з аристократичної форми, тобто шляхом певної трансформації платонівської держави. Мислитель зазначав, що основною причиною перетворення ідеальної аристократії на тимократію є, перш за все, виникнення суперечок між представниками її керівного стану внаслідок виродження аристократичного та військового прошарків населення до структури яких проникали особи з нижчих соціальних груп. Завдяки цьому процесу найвищі суспільні прошарки втрачають власні державно-правові ідеали, а держава залишається без належного військового захисту. Наслідком цих суспільно-політичних процесів є виникнення приватної власності на землю та будинки, прагнення до наживи, розкоші, втрата нижчими суспільними верствами не тільки громадянських прав, а й навіть особистої свободи, шляхом їхнього перетворення на рабів. Держава втрачає свою інтелектуальну складову, а натомість до рангу добродійності підноситься обов'язкове та постійне ведення військових дій (Держава, 547e) [11, с. 332]. У цій державі знищується межа між добром та злом, набувають поширення суперництво та честолобство.

Розвиток тимократії призводить до накопичення матеріальних ресурсів у руках правлячої меншості, а більшість населення держави перетворюється на безправних рабів. Але зазначені риси, за Платоном, характерні для такого виду державного управління як олігархія, лад якої ґрунтується на використанні майнового цензу, зокрема владними повноваженнями наділяються багатії, а біднота виключається з процесу управління державою. Зазначимо, що тимократія у найвищій точці свого розвитку фактично перетворюється на олігархію. Завдяки накопиченню значних обсягів матеріальних ресурсів у руках приватновласницької меншості, яка фактично узурпує державну владу та використовує законодавство як засіб задоволення власних, особистих потреб та інтересів. Такий вид державного управління як олігархія, зазначав філософ, базується на застосуванні військової сили та залякуванні населення (Держава, 551b) [11, с. 336]. Використання майнового цензу під час наділення того чи іншого індивіда владними повноваженнями призводить до того, що в процесі формування управлінського апарату та виконання державно-владних повноважень планомірно буде звужуватися його інтелектуальна складова, що, в свою чергу, призведе до негативних наслідків для держави в цілому. Фактично олігархічний лад передбачає поділ суспільства за майновою ознакою, залежно від якої визначається правовий статус окремого громадянина. Дане явище неодмінно призведе до виникнення та розвитку в суспільстві антагоністичних настроїв в наслідок чого, як зазначав мислитель, відбувається фактичний розкол держави на дві складові частини – державу бідних та державу багатих. Очевидним є те, що антагоністичні настрої населення, особливо бідної його частини щодо багатіїв з часом набувають зовнішніх проявів, апогеем яких є підготовка та проведення державного перевороту, в результаті якого встановлюється демократична форма державного правління.

Утвердження демократичних засад в державі неодмінно призводить до знищення або вигнання переважної частини осіб, які чинять супротив зазначеним соціально-політичним перетворенням. Все інше населення урівнюється у своїх громадянських правах, у тому числі й у можливості зайняття державних посад, пов'язаних з виконанням управлінських функцій, що досить часто відбувається в демократичному суспільстві за допомогою жеребкування. Але у даному випадку Платон зауважував, що демократична форма правління, при усій притаманній їй привабливості, не може мати якісного апарату управління, адже до влади в державі, опираючись на демократичні принципи її формування, приходять особи, які не в змозі виконувати владно-управлінські функції внаслідок відсутності у них відповідних навиків та кваліфікації. Основоположною ж ідеологією демократії, за Платоном, є запровадження специфічної рівності, яка, як зазначав мислитель, урівнює рівних та нерівних (Держава, 558 с) [11, с. 345], тобто нівелюються чесноти, які притаманні вищим прошаркам суспільства, а ніці прояви нижчих соціальних верств, проголошуються еталоном суспільно-політичних відносин. У результаті цього процесу основна діяльність можновладців спрямовується не на культивування у соціумі фундаментальних моральних принципів та соціальних цінностей, а на задоволення інтересів юрби задля створення власного позитивного іміджу та пропагування своєї прихильності до натовпу, який прагне, у першу чергу, досягнення всеохоплюючої, абсолютної свободи.

Демократія упивається свободою в її «нерозбавленому» вигляді, що призводить до повного знищення соціальної диференціації в суспільстві внаслідок чого обов'язок виконання індивідом елементарно-необхідних функцій буде сприйматися ним як неприпустиме зазіхання на його особисту свободу. Результатом таких

суспільних настроїв є те, що населення перестає рахуватися навіть із законами, писаними чи неписаними, – щоб вже взагалі ні у кого та ні у чому не було над ним впливу (Держава, 563e) [11, с. 352]. Тобто у даному випадку можна вже ідентифікувати ознаки анархії. Але філософ зауважував, що саме з такого прекрасного та по-юнацьки зухвалого управління й виростає тиранія. Саме сповільняє поневолене демократію, адже все надмірне, на думку Платона, зазвичай викликає різку зміну в протилежному напрямку (Держава, 563e) [11, с. 352]. Тобто і крайньої свободи виникає найжорстокіше рабство. Сам тиран приходить до влади як народний обранець, ставленик натовпу, але фактично перейнявши владні повноваження не може утриматися від спокуси необмеженої влади, внаслідок чого починає вибудовувати власну систему управління та її ідеологічне підґрунтя задля фактичної узурпації державної влади та забезпечення власної безпеки.

Слід зазначити, що на глибоке переконання мислителя, тиранія є найгіршим видом державного управління, адже вона передбачає фактичну підміну загальнолюдських цінностей – беззаконням, знищенням потенціальних супротивників тирана з числа видатних людей, культивуванням у соціальній свідомості потреби у вожді. У такій державі набувають поширення численні страти під надуманими приводами, проповідується «очищення» держави від вільнодумства та розумних, мужніх, великодушних і багатих представників соціуму як конкурентів правлячого тирана.

Дослідивши сформульовану Платоном у діалозі «Держава» проблематику, можна прийти до висновку, що кожен вид держави, досягаючи піку свого розвитку, невідворотно перетворюється на державне утворення іншого, нижчого, згідно платонівської градації, типу. Тобто досягнення найвищої точки розвитку, або ідеалу, до якого прагне та чи інша держава усією своєю сутністю, фактично є переходом на найнижчий етап розвитку гіршого виду державного управління. Таким чином проходить певна деградація, парадокс якої полягає у тому, що найвища ступінь розвитку держави більш наближеної до ідеальної, фактично є первинною стадією формування гіршого типу державного управління. Тобто прогрес формування державно-владних та політико-соціальних відносин в державі фактично є регресом розвитку типу державного управління.

Фактично Платон у діалозі «Держава» виділяв п'ять типів державного правління, один із яких – ідеальна держава – є правильним, а чотири інші – неправильними. Але вже у своєму пізнішому діалозі «Політик» він визначає за основу поділу дещо інші диференціюючі ознаки і в процесі градації видів державного правління приходить до дещо інших, ніж у діалозі «Держава», результатів. Зокрема філософ визначає у якості критеріїв поділу такі філософсько-правові категорії як насилля та добру волю, бідність та багатство, законність та беззаконня (Політик, 291e) [12, с. 45]. Використовуючи у якості диференціюючої ознаки поняття насилля та доброї волі, Платон поділяв монархію на два види – тиранію, у якій правитель приходить до влади за допомогою методів насилля, та царську владу, у якій керівник наділяється владними повноваженнями з доброї волі підданих. Застосовуючи категорії бідності та багатства, філософ визначав такі два види державного управління як аристократія, у якій до влади приходять достойні особи завдяки своїм високоінтелектуальним, моральним та іншим чеснотам природного та виховного характеру, не залежно від їхнього матеріального становища, та олігархію, у якій владними повноваженнями наділяються особи, здатні подолати «пориг» певного майнового цензу. А використовуючи фактично всі перераховані вище диференціюючі категорії Платон наводив ознаки різних видів

демократії, зокрема такої, де більшість править заможними опираючись на насилля та недотримання приписів законодавства, та демократії, у якій більшість править багатою меншістю з їх доброї волі та суворо дотримується вимоги нормативно-правових приписів (Політик, 292а) [12, с. 45].

Виходячи з принципів нової градації видів державного правління, запропонованих Платоном, можна зробити висновок, що мислитель в даному випадку наводив вже шість різновидів держав, хоча в праці «Держава» філософ обмежувався лише п'ятьма. В діалозі «Політик» Платон знову користуючись філософським принципом симетрії та рівноваги, переносячи його застосування у державно-правову та соціальну площину, виділяв одноосібне правління державою у формі тиранії та царської влади, правління колегіальної меншості населення – у формі аристократії та олігархії, правління більшості населення, – у формі демократії із суворим дотриманням законодавства, та демократії беззаконня. В.С. Нерсисянц, аналізуючи дану проблему, виділяв ще й істинне правління як сьомий вид [9, с. 155].

В процесі визначення ознак вже не «ідеальної», а «правильної» держави Платон відмовляється від сформульованого раніше принципу досягнення найвищого ступеня справедливості на рівні окремого індивіда, а використовує у якості основоположного принцип справедливості державної, який ґрунтувався на необхідності та доцільності, роблячи пріоритетним не задоволення інтересів окремого індивіда, а держави в цілому. Основною ознакою правильної держави Платон вважав досконале володіння її правителем чи правителями мистецтвом правління.

Список використаної літератури

1. Античная философия : Энциклопедический словарь. – М. : Прогресс-Традиция, 2008. – 896 с.
2. Антология мировой философии. В 4 т. – Т. 1. – Ч. 1 и 2. – М. : Мысль, 1969. – 936 с.
3. Асмус В.Ф. Платон / В.Ф. Асмус. – М. : Мысль, 1975. – 220 с.
4. Грот Н.Я. Очерк философии Платона / Н.Я. Грот. – изд. 2-е, стереотипное. – М. : КомКнига, 2007. – 192 с.
5. Канто-Спенсер. Греческая философия / Канто-Спенсер, Дж. Барнз, Л. Бриссон, Ж. Брюнсвиг, Г. Властос. – Т. 2. – М. : Греко-латинский кабинет Ю.А. Шичалина, 2008. – 978 с.
6. Лосев А.Ф. Платон. Аристотель / А.Ф. Лосев, А.А. Тахо-Годи. – М. : Молодая гвардия, 2005. – 392 с.
7. Лурье С.Я. Очерки по истории античной науки / С.Я. Лурье. – М.-Л., 1947. – 617 с.
8. Мальцева С.А. Западная философия от истоков до наших дней. Античность и средневековье, 1–2 / С.А. Мальцева, Д. Антисери, Дж. Реале. – СПб : Пневма, 2008. – 704 с.
9. Нерсисянц В.С. Политические учения Древней Греции / В.С. Нерсисянц. – М., 1979. – 263 с.
10. Панченко Д.В. Платон и Атлантида / Д.В. Панченко. – Л. : Наука, 1990. – 190 с.
11. Платон. Собрание сочинений / Платон. – Т. 3. – М. : Мысль, 1994. – 654 с.
12. Платон. Собрание сочинений / Платон. – Т. 4. – М. : Мысль, 1994. – 830 с.
13. Пролеев С.В. История античной философии / С.В. Пролеев. – М. : Рефл-бук, 2001. – 512 с.
14. Протоиерей Александр Мень. В поисках Пути, Истины и Жизни / Протоиерей Александр Мень. – Т. 4 : Дионис, Логос, Судьба: Греческая религия и философия от эпохи колонизации до Александра. – М. : ИД «Жизнь с Богом», 2009. – 384 с.
15. Разумович Н.Н. Политическая и правовая культура. Идеи и институты Древней Греции / Н.Н. Разумович. – М. : Наука, 1989. – 240 с.

16. Рассел Б. История западной философии и ее связи с политическими и социальными условиями от Античности до наших дней / Б. Рассел. – Изд. 7-е, стер. – М. : Академический Проект, 2009. – 1008 с.
17. Соколов В.В. Философия как история философии / В.В. Соколов. – М. : Академический Проект, 2010. – 843 с.
18. Грубецкой Н.С. История древней философии / Н.С. Грубецкой. – М., 1908. – 136 с.
19. Форлендер К. История философии: Античность. Средние века / К. Форлендер. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 280 с.
20. Фролов Е.Д. Факел Прометея. Очерки античной общественной мысли / Е.Д. Фролов. – 2-е изд., испр. и доп. – Л. : изд. Ленинградского университета, 1991. – 440 с.

ЭВОЛЮЦИЯ ФИЛОСОФСКО-ПРАВОВЫХ ВЗГЛЯДОВ ПЛАТОНА АФИНСКОГО НА ФОРМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ПРАВЛЕНИЯ

С. Меленко

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

ул. Коцюбинского, 2, UA-58012 Черновцы, Украина

e-mail: melenko@bigmir.net

В статье анализируются взгляды Платона Афинского на формы государственного правления, которые он изложил сначала в диалоге «Государство», а впоследствии в произведении «Политик» и их эволюция. Также исследуются сформулированные философом причины перехода от одной формы государственного правления к другой.

Ключевые слова: Платон, справедливость, форма государственного правления, идеальное государство, тимократия, олигархия, демократия, тирания, царская власть, аристократия.

THE DEVELOPMENT OF PHILOSOPHICO-LEGAL VIEWS OF PLATO OF ATHENS CONCERNING THE FORMS OF STATE GOVERNING

S. Melenko

Yurij Fed'kovich National University of Chernivtsi

Kotsjubyns'kogo Str. 2, UA – 58012 Chernivtsi, Ukraine

e-mail: melenko@bigmir.net

The article deals with the analysis of the views of the Plato of Athens concerning the forms of state governing, which primarily were set forth in the dialogue the «State» and later on in the work the «Politician». Reasons for the transition from one form of state governing to another, formulated by the mentioned philosopher, are elucidated.

Key words: Plato, justice, form of state governing, ideal state, tymocracy, oligarchy, democracy, tyranny, tsar's power, aristocracy.

*Стаття: надійшла до редакції 28.10.2011
прийнята до друку 01.12.2011*